

Stortingets finanskomiteé
Stortinget

Prp 94 LS (2013-2014) – Innsyn i aksjonærregisteret

Vi viser til ovennevnte publikasjon og til punkt 8.5 om innsyn i Skattedirektoratets aksjonærregister (s. 60-69), samt forslag om endringer i offentleglovas § 26, gjengitt på side 87. Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening reagerer på flere forhold knyttet til dette forslaget, både hva gjelder materielt innhold, men også prosessen.

La oss imidlertid først gi ros til regjeringen for forslaget som er inntatt på side 67, om opprettelsen av et eget aksjonærregister, et register som – slik vi forstår det – skal være oppdatert og allment tilgjengelig. Det er et forslag vi støtter fullt ut.

Utfordringen er at mens dette forslaget utredes – for det ”må utgreiast nærare”, som det heter på side 67 – så vil regjeringen stenge det registeret som faktisk eksisterer. Det mener vi er helt uholdbart, og også helt unødvendig. Vi frykter at mens tilgangen til det registeret vi faktisk har skal stenges, så vil det ta tid å få utredet og etablert det registeret som regjeringens har som ambisjon å få på plass.

Som komiteens medlemmer kanskje husker startet denne diskusjonen med at journalist Vegard Venli i Kommunal Rapport ba om innsyn i opplysninger i Skattedirektoratets aksjonærregister. Innsynsbegjæringen omhandlet opplysninger som er offentlige andre steder, blant annet gjennom det enkelte selskaps aksjebøker og -registre (aksjeloven §4-6 og allmennaksjeloven §4-5). Fordelen med skattedirektoratets aksjonærregister (og det registeret som regjeringen foreslår opprettet) er imidlertid at man kan søke på person og ikke må gå via hvert enkelt selskap.

Venli ble nektet innsyn, med ulike begrunnelser, og klaget avslaget inn for Sivilombudsmannen, hvor saken fortsatt er til behandling. Etter at klagen var sendt, sendte Finansdepartementet på høring et forslag om innføring av taushetsplikt for Skattedirektoratets aksjonærregister. Det forslag ble møtt med sterk kritikk fra flere hold, blant annet fra Justisdepartementet, både fordi det i hovedsak var begrunnet med rent praktiske og arbeidsmessige hensyn for Skattedirektoratet, men også fordi det fremsto som ulogisk og inkonsistent å innføre lovbestemt taushetsplikt for opplysninger som faktisk er offentlige.

Nå har regjeringen i stedet kommet tilbake med et annet forslag: en endring av offentleglovas §26, ved å innføre et nytt sjette ledd som sier at slike opplysninger ”kan” unntas fra offentlighet. I praksis gjør imidlertid regjeringen det samme nå, som med det forslaget Finansdepartementet sendte på høring. Regjeringen ønsker å stenge tilgangen til aksjonær opplysninger hos Skattedirektoratet, opplysninger som er offentlige og tilgjengelige

andre steder. De er bare litt vanskeligere å sette sammen på en hensiktsmessig måte, dersom man vil kartlegge enkeltpersoners eierinteresser.

Forslaget inneholder ingen andre begrunnelser enn de som departementet i sin tid brukte for å foreslå taushetsplikt; det dreier seg i hovedsak om rent praktiske betraktninger, og at eventuelle innsynsbegjæringer vil kunne medføre merarbeid for etaten. Det siste kan enhver offentlig etat bruke som argument mot innsyn, uten at det normalt tillegges særlig stor vekt. Det er – så langt vi har kunnet finne ut – heller ikke mye merarbeid en innsynsrett vil påføre Skattemyndighetene. Enklest kan dette gjøres ved at det en gang per år, altså kanskje bare en eller to ganger før et nytt register er på plass, gjøres et elektronisk uttrekk av et sett opplysninger som viser hva enkeltpersoner har av aksjeinteresser. Dette uttrekket kan gjøres elektronisk tilgjengelig. Det er ikke snakk om en stor og komplisert operasjon, og regjeringens argumentasjon på dette punkt står ikke til troende.

Dessuten: dersom det er praktiske hensyn og potensiell arbeidsmengde som er begrunnelsen fra departementet, så finnes det allerede en hjemmel for dette i offentleglova. Lovens §9 gir muligheter for unntak fra innsyn i databaser, dersom sammenstillingen ikke kan gjøres med ”enkle framgangsmåtar”. Et uspesifisert unntak, uten skadekriterium, slik regjeringen foreslår, er derfor både ulogisk og unødvendig.

Vi ber derfor Stortinget avvise regjeringens forslag om å endre offentleglova og redusere muligheten for innsyn i privat interessenters aksjeeierforhold.

Til slutt vil vi si at vi også reagerer sterkt på den prosessen som regjeringen har benyttet i denne saken. En ting er at det opprinnelige forslaget fremmes med to måneders høringsfrist. Det er ikke gitt noen forklaring på hvorfor den normale høringsfristen på tre måneder fravikes. Når høringsfristen er ute blir det musestille, inntil revidert nasjonalbudsjett legges frem, og et forslag om endring av offentleglova dukker opp der. Da er det for sent for medieorganisasjonene og andre interessenter å komme seg med på Stortingshøringen for revidert nasjonalbudsjett, og vi er i praksis spilt sjakk matt.

Etter vårt syn er det ingen grunn til det hastverket regjeringen nå driver denne saken frem med, rent bortsett fra bekvemmelighetshensyn i Skattedirektoratet. Vi mener det som et minimum bør fremmes som et ordinært lovforslag, og sendes på høring, slik som det opprinnelige forslaget. Å fremme et lovforslag som innskrenker innsynsrettighetene på denne måten vil – i et grunnlovsjubileumsår – ta seg dårlig ut.

Dersom Stortinget ikke avviser regjeringens forslag, ber vi subsidiært om at forslaget blir tatt ut av Prp 94 LS og sendt på vanlig høring.

Oslo, 2014-05-20

Med vennlig hilsen

for Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær

for Norsk Presseforbund

Kristine Foss
juridisk rådgiver